

HLEDÁ SE GENERÁLKA

29.9.2016 Instinkt str. 24

Michaela Šmerglová

Generálku česká armáda nemá, ale co není, může být. Sám ministr obrany Martin Stropnický před pár dny řekl, že by ženu v této hodnosti ve svém ranku viděl rád, a to do voleb v příštím roce! Nejvyšší vojenskou hodností, které u nás dosáhla žena, je t. č. plukovnice. Mezi vojáky z povolání máme už 13 % dam. Jsou profesně připravené, psychicky odolné, fyzicky zdatné a odhodlané plnit rozkazy.

Růže mezi trnů? To platí zčásti. Že se jim mnohé povinnosti odpustí, je nesmysl. Jsou v atraktivním a adrenalinovém prostředí. Ať už se ženy stávají profi vojáky kvůli pracovní jistotě, vyššímu platu nebo třeba lásce k dobrodružství, je jich stále víc.

Holka od vrtulníku

Seskakuje z kabiny vojenského vrtulníku Mi-17. Je jeho druhá pilotka-letovodka, ve funkčním zařazení tzv. starší pilot. V té roli je u nás žena jen jedna.

„Co bylo nejtěžší? Naučit se držet toho pártunového broučka tři metry nad zemí v klidu,“ zamýšlí se nadporučice Eva Popelářová (27). Tmavovláska z Rožnova pod Radhoštěm slouží u Czech Air Force v Praze-Kbelích. U „modrých“. „Zastavit, zavíset ve vzduchu a pak sednout mi nešlo. Nadzvedávala jsem vrtulník doslova zadkem a zapřená patami v podlaze rvala cykliku (obdoba kniplu, pozn. red.),“ popisuje začátky. Teď má zkušenost s vrtulníky Mi-2 a Mi-17 a na 300 letových hodin.

„Odmala mě bavil sport a technické věci,“ říká cestou do kokpitu. V ruce má třináctikilovou tašku plnou map a navigačních potřeb, kilovou helmu. Pokud vyrazí do akce, se zátěží běží. „Vyrůstala jsem mezi kluky, hrála fotbal, chodila ostříhaná na ježka,“ směje se. „Mám ráda řád a těší mě pomáhat, být užitečná, chránit jiné.“ Absolvovala střední policejní školu, jenže od kriminalistiky ji odlákala letadla. Prošla zdravotními testy a udělala zkoušky na Fakultu vojenských technologií Univerzity obrany Brno s tím, že se stane letovou dispečerkou. „Jsem pilot, což mě ve snu nenapadlo, ale od začátku hodně lákalo!“

Když při přísaze viděla záchranářský vrtulník W-3A Sokol, přeskočila jiskra. „Nadchlo mě, jak dokonalý musí být jeho pilot, jak musí odolávat stresu,“ popisuje žena, která k Sokolovi profesně míří. „Být v jeho posádce je můj cíl. Potřebuju ale víc zkušeností,“ míní. Že je dobrá a má na to, jak tvrdí její velitelé, skromně neříká. Stejně jako fakt, že vrtulníkové létání je složité – vesměs se létá bez autopilota, jakého mají velká letadla, a žádá rozhodnost, akčnost, pevné nervy i odpovědnost.

„Létáme výsadky, vojenskou podporu, rozvážíme zásoby a sloužíme i SAR (pátrací a záchranná služba vojenského letectva pomáhá civilnímu sektoru, pozn. red.),“ vypočítává. Na lety se připravuje doma, chce jistotu. Jako pilot-letovod je odpovědná za navigaci, mapy, souřadnice, musí mít povědomí o trati, místech průletu, frekvencích, na něž budou při letu přecházet, hlídá počasí i přistávací a vzletové dráhy, které se letu týkají... „Sleduju výškový profil trati, tedy komíny, dráty, protože létáme nízko. Hlavní jsou mapy a s těmi si rozumím,“ tvrdí, leč přiznává, že jako začátečník se při letu s instruktorem a letounem Zlín 142, ztratila. Stačí mrak a nováček má trable.

Strach není v itineráři

Aby mohla létat záchrannou leteckou službu, musí splnit zkoušky z tělocviku, teorie meteorologie, aerodynamiky a navigace i zvládnout pět seskoků. Obavy a priori nemá ani z možného nasazení v zahraniční misi, ale sama se do ní nehrne. „V mužském kolektivu se cítím dobře, nemám ráda holčičí intriky. Je fakt, že si v práci třeba moc neužiju šaty, tak je nosím, když jdu do školy.“ Sympatická pilotka totiž ještě studuje ČVUT. A propos, teď má barevně fialové období: což se vyznačuje tím, že k zelené kombinéze nosí fialové hodinky.

Ta nejvyšší

Netají, že občas musela „zamakat“ víc než kolegové, aby dokázala: ano, ženská na tu hodnost má! Ale že by to bylo něco moc tragického, to ne. „Když jdu v uniformě po ulici, občas slyším: ‚Ty vole, plukovnice!‘ Tak jsem ráda, že lidé ještě znají hodnosti,“ říká s nadsázkou první plukovnice novodobé **Armády České republiky (AČR)**

Lenka Šmerdová (51).

Armáda ji lákala neotřelostí. Nechtěla sedět v kanceláři. „Po maturitě jsem dala přihlášku na **vojenskou školu** – na spojařku **protivzdušné obrany státu**,“ vysvětluje s tím, že v tom nebyla romantika, prostě ji zaujala uniforma. Začala jako spojařka a postupovala výš, dnes vybírá rekruty.

„Kritéria pro přijetí vytvářím ve spolupráci s kolegy z různých útvarů. Jiné požadavky mají na nováčky stíhací letci, jiné dělostřelci, odlišné administrativa. Každopádně **základním** požadovaným vstupním lékařským vyšetřením a fyzickým **testem** musí projít každý,“ vysvětluje náčelnice Odboru doplňování personálu **AČR**.

Její práce je zčásti administrativní, zčásti mírně akční. Byť zahraniční misi neabsolvovala, považuje ji za výzvu, které by se nebránila. Vzhledem ke své specifické odbornosti k ní dosud neměla příležitost.

V práci nebrečím

Nicméně i ona si musí stále udržovat fyzickou. Nejvyšší ženská šajba v **armádě sportuje** sama, povinně s trenérem a sem tam přibere rodinu, **prověrky** jí nedělají problém.

„Řada nadšených mužských zájemců o službu v **armádě** má fyzický stav... No, trochu ho podceňují! Naopak když přijdou ženy, mají kondici dobrou. Vůbec jsou jako uchazečky lépe připravené, řekla bych, že jdou najisto, ne na zkoušku,“ naznačuje.

A dodává: „**Ženy-vojáky** si často v práci všimají i maličností a jsou mimořádně pečlivé. To je plus. Nakonec mě srovnané komínky ve skříňkách taky neničily a nepřekvapily, z domova jsem byla zvyklá uklízet a starat se o dva mladší sourozence,“ naznačuje výhody.

V **AČR** se mohou ženy ucházet o jakoukoli pozici. Stačí splnit žádaná kritéria.

Třeba v **testech** fyzické výkonnosti při **přijímacích** řízeních si stojí dobře, jejich úspěšnost je 89 %.

„Přestože je nás žen v **armádě** už víc – napříč hodnostmi i obory – stále jsme nápadnější. Není tak nic divného, že sem tam slyšíme od mužských nadřízených kolegů dotaz: Zvládneš to? Aniž bychom předem žádaly úlevu. Pokud je to v dobrém, jde o komunikaci. Pokud v otázce cítíte jízlivou předpojatost, jde o podání důkazů,“ doplňuje s dávkou diplomacie.

Sama dává rozkazy klidně, bez křiku, přestože jich inkasovala řadu hlasitých. „Nikdy jsem se nerozbrečela. Proč? Je důležité některé věci nepřipouštět k tělu, což bohužel řada žen dělá. Je třeba umět házet granát dopředu a banality za hlavu,“ uzavírá.

Olejevá modelka

Je **vojenský vrtulníkový** mechanik. Jaká jsou plus a minus, je-li v té profesi žena?

„Shrnu to. I při opravě prostorově nedostupné součástky jsem klidná, nenadávám. Nemá to cenu, člověk se jen vysílí,“ konstatuje rotmistryně Zuzana Lamačová (23). „Neunesu sama stopadesátikilový list vrtule a s hodně utaženými šrouby mi pomáhají kolegové, ale zase vsunu hubenou ruku do míst v motoru, kam se oni s těmi svými lopatami nevlezou, a sleduju drobnosti. Doplňujeme se,“ otáčí se na kolegy, kteří přikyvují. Na ona a on se nehraje, hraje se na dobrý a ještě lepší.

Pravdou je, že sem tam vysokoškolačka s **vojenskou hodností** voní víc olejem a **leteckým benzinem** než diorem. „Jasně že si po opravě myju ruce a na cestu domů si dám sprchu, ale když člověk zapomene, že si mimoděk sáhl při práci do vlasů, nabere techničtější odér. Mně ale **letecký benzin** voní,“ tvrdí nevázně slečna s postavou modelky. Kvůli práci ovládá **leteckou angličtinu**, ruštinu, zčásti polštinu, v těch jazycích jsou manuály **vrtulníků**, které opravuje.

„Jako malá jsem si spravovala autíčka,“ vzpomíná Zuzana s rukama v kapsách laclových pracovních maskáčů. V dílně se přidávala k otci a dědovi. Radila jim. „Naštěstí měli pevné nervy a táta nehodlal zabít jedinou dceru,“ míní sebekriticky s dovětkem, že maminka jí marně směřovala k panenkám. „Spolužáci o tom, co mě baví, moc nevěděli, ve škole jsem se snažila projevat jako holka.“ Takže Jevíčko netušilo. Když se přihlásila na **vojenské technické** lyceum, její zájem se provalil.

Domácí brzdičky

„Mamka protestovala. Když jsem oponovala, že i její bratr je **voják**, řekla: To je chlap! Nakonec vyvěsila bílý **prapor**,“ vzpomíná mladá žena, která inklinovala k **armádě** z praktického důvodu. „Zní to příšerně, ale já v době dospívání nechtěla zvlíct a věřila, že tam se to nestane i díky drilu. Taky mě lákal fakt, že začneme všichni na stejném startu, budeme v uniformách, nikdo se nenadřadí tím, že má značkové věci. Žádná šikana.“ Navíc basketbačce a atletce vyhovovalo mít ve studijním plánu sport.

Vojenská tematika ji bavila, zajímaly ji **války** v literatuře i filmu. Osobně nemusí střílení a boj, ale „dávat to rozstřílené dohromady“. Proto na univerzitě volila obor **letecká a raketová technika**. „Zajímaly mě principy, jak letadlo vzlétne, proč se udrží ve vzduchu, jak klesá, přistává... A pochopitelně, co je k tomu všemu nutné, podpora na zemi,“ připouští. Dnes pečuje o motory, nosný rotor, podvozek, vrtuli, kola...

„Po dosednutí děláme prohlídku a vycházíme i z toho, co **posádka** hlásí za obtíže. Jinak jde o běžné věci, doplnění pohonných hmot, promazání, pohledovou **kontrolu** nejen dezénu kol,“ vyjmenovává Moravanka, která má zatím zkoušky na tři typy **vrtulníků**, jež využívá naše **armáda**.

Procházka po draku

Že v práci musí dávat pozor na vlasy, nesmí dle předpisů nosit prstýnky a dlouhé náušnice, jí nevadí. Stejně ji nemrzí, že je pozemní podporou vzdušné **letky**, že se stará o mašiny dole, v pozadí. Je srozuměna se službami i tím, že v **armádě** se bude přesouvat z místa na místo. I když v práci nenosí těžkou kabelu s vercajkem – náradí, které používá je ve výbavě **vrtulníku** –, musí mít fyzickou. „Ta je nutná při **přezkoušení**, i když se pohybuju po draku.“ Rozuměj po trupu helikoptéry, což předpokládá i vylézt na vrtuli. To činí Zuza ladně a jistě.

Psychická opora v míru i **válce**

„I psycholožce na zahraniční misi, v místě, kde se válčí a ona je půl roku přes pět tisíc kilometrů od rodiny, mohou téct – a občas tečou! – slzy. Stesk po rodině k misím patří,“ přiznává podplukovnice Mgr. Markéta Kašánková (46), **vojenská psycholožka AČR**. Vsedě vyznačuje blondýnka klid a energii. Když se postaví, přidá k nim svými 183 cm i kus respektu...

Během služby v **AČR** zvládla čtyři mise. Jednu v **Kosovu** a tři v **Afgánistánu** „Muži-vojáci tam za mnou přicházejí ve chvíli, kdy je jejich problém výrazný. Dlouho vzdorují sami,“ připouští odbornice na lidskou duši. „V **nasazení** je člověk v silnějším a dlouhodobém napětí, ve stresu. Relaxační techniky patří k osvědčeným metodám, jak napětí uvolnit a zmírnit,“ popisuje jeden z problémů, který na misích s **vojáky** řeší. Výraznější jsou trable vztahové, rodinné a partnerské. „Odloučení, nejistota, obavy o partnera jsou stejně náročné i pro ty, kteří zůstávají doma,“ ujasňuje podplukovnice. **Voják** je na misi **speciálně cvičen** a připraven, nicméně i jeho rodina potřebuje čas se přichystat na měsíce bez něj. „Nedorozumění a výčitky z domova mají významný vliv na pohodu členů **nasazených** v misi. Podpora, pochopení a povzbuzení jsou mé **základní** metody pomoci,“ dodává. „V **bojovém nasazení** se návrhy na rozvod, krize a podobně zvládají i řeší obtížně. Ale ani ty se **vojákům** v akci nevyhýbají.“

Uniforma za katedru

Měla být učitelkou, ale nedostala se na pedagogickou fakultu, zvolila humanitní vzdělání v rámci **armády**. Zaměřila se na vzdělávání a výchovu dospělých. Když vznikala v **armádě** psychologická služba, mířila tam. Vystudovala při zaměstnání jednooborovou psychologii. Že není učitelka, jí nemrzí. Nakonec **armáda** a škola mají shodný prvek: řád. „Sice tu převažují muži, ale pro mě jako psychologa to nehraje roli. Protože jsem profesionální **voják**, rozumím jejich problémům, znám prostředí,“ konstatuje Markéta Kašánková. **Armáda** je zaměřena především na výkon, což vyžaduje fyzickou kondici, přizpůsobivost, ochotu sloužit dle potřeb, a od toho se odvíjejí i „psychotrampoty“ jejich klientů.

„K nejtěžším úkolům patří poskytování pomoci a podpory při zranění nebo úmrtí **vojáka** a při hromadných neštěstích.“

Boj je boj!

Nasazení v zahraniční operaci vyžaduje od **vojáků** především rychlou adaptaci, bezchybné plnění úkolů. „Čím více misí mají za sebou, tím kratší je čas adaptace, menší očekávání, rychlejší **nástup** stereotypu a ponorky. Na to je vhodná jakákoli fyzická aktivita, pohyb, pro misi pak typický vytrvalostní běh, který současně doporučuji jako přírodní, antidepresivum“. Někdo regeneruje síly spánkem, někdo

čte, luští křížovky či zvedá železa v posilovně,“ vysvětluje **vojenská psycholožka**, která je na misi k dispozici 24 hodin denně.

Slouží se **zbraní** – byť byla v misi na často ostřelované **základně**, dosud ji použít nemusela. Ale prý by neváhala. Markéta žije v Chrudimi, má tři děti, manžela **exvojáka**. Co jí mise dávají a daly? „Pokoru. Uvědomuju si bohatství v tom, že nám teče pitná voda, že do domu neprší, že se nemusíme schovávat. Díky tomu zjišťuji, co je v životě pro mě důležité, nutné. A to je rodina!“

Proto dodržuje nastavený rituál a pravidelně volá rodičům, je ve „facebookovém“ kontaktu s už dospělými dětmi, váží si zázemí rodiny a podpory blízkých. „Děti jsou na mne hrdé, ale vím, že nám rodičům práci v **armádě** vyčítaly, protože se musely vícekrát stěhovat, čímž přišly o kamarády,“ dodává **vojenská psycholožka**. Její potomci tak míří do jiných profesních oblastí. Zatím.

„Stesk po misi? Týden po příjezdu domů, když návštěva střídá návštěvu a všichni volají, si říkám: Nebylo mi tam líp?“ směje se dáma v zeleném. Přesto miluje modrou.

NATO: Dámy mohou do čela Do první **bojové linie** mohly nejdříve **vojákyňe** Izraele, Kanady, **USA**, Nového Zélandu posléze Austrálie (2011) a od letošního roku budou mít tuto (v očích mnoha expertů spornou) výsadu i Britky... **Armáda** je ženského rodu u V současné době slouží v **rezortu obrany** cca 22,5 tisíce **vojáků z povolání**, ženy z tohoto počtu tvoří 13,1 %. Pracují v **AČR** napříč hodnostními sbory i odbornostmi **velitelských** pozicích a také jako pilotky **virtulníku**, **dopravního letounu** i **letounu L-159 ALCA**. u Aktuálně je nevyšší dosaženou **vojenskou hodností** u ženy hodnost plukovnice. u Zájem žen o **vstup** do služebního poměru **vojáka z povolání** je v posledních **letech** víceméně stabilní. V období 2012 až 2015 se počet registrovaných zájemkyň o **vstup** do **AČR** pohyboval cca na úrovni 240 až 290 žen. u Největší zájem ženy projevují o pozice **zdravotnického** personálu, operátorek u technických spojovacích prostředků, řidiček a kuchařek. Světové ženy ve **zbraní**

IZRAEL V Izraeli je povinná **vojenská služba** pro muže i ženy, a to od vzniku státu r. 1953. Muži narukují na tři, ženy na dva roky. Ženy v Israel Defence Forces tvoří 33 % **vojáků** a 51 % důstojníků sloužících v pozemním, námořním i **leteckém vojsku**. V **armádě** mohou ženy zastávat cca 92 % pozic, aktuálně jsou na 67 % pozicích.

ŠPANĚLSKO

Španělská **armáda** má, podobně jako Francie, elitní legii. Po r. 2000 španělská **armáda** opustila **brannou povinnost** pro Španěly a začala do svých řad opět **přijímat** cizince, ale pouze z některých národů. Do Španělské legie se **přijímají** muži i ženy – rodilí mluvčí ve španělštině. Jde hlavně o ty ze zemí Střední a Jižní Ameriky. **NORSKO** Ženy zde mohou **nastoupit** do **armády** od roku 1928. Norsko jako první evropská země zavedla povinnou **základní vojenskou službu** pro ženy, které mohou sloužit u kterékoliv jednotky. Existuje i ženská jednotka **speciálních** sil. Norsko je v čele boje za absolutní rovnoprávnost, již nechápe jako rovnost šancí, ale jako rovnost ve výsledku.

SEVERNÍ KOREA Dostupné informace říkají, že Severní Korea zavedla před necelým rokem povinnou tříletou **vojenskou službu** pro ženy. Do té doby byly v **armádě** jen dobrovolnice. Povolávací rozkaz se týká žen od 17 do 20 let, s minimální výškou 142 cm.

NĚMECKO V německé **armádě** působí kolem 10 % žen. V **armádě** mohou sloužit od roku 1975, ale svého času byly pouze ve **zdravotnické** službě a u **vojenské hudby**. Po roce 2001 jim byly otevřeny všechny funkce. Mohou sloužit i v **bojových jednotkách**. Nejvíce jich je ve **zdravotnických** zařízeních (cca 40 procent). **USA** V **americké armádě** ženy slouží od roku 1942. Do r. 1993 mohly obsadit 67,4 % služebních zařízeních, po změně právních předpisů (1993) jim bylo zpřístupněno 90,2 % těchto zařízeních. V současnosti slouží v **US ARMY** 15 % žen, tj. přes 200 000. **Američankám** se otevřel přístup do frontových **bojových jednotek** – k **tankistům**, **pěchotě** i **dělostřelectvu**.

Foto autor| foto: Radek Cihla

Foto popis| **POHODA A KLÍDEK** Tuhle pozici si ve **virtulníku** užívá nadporučice jen při focení...

Foto popis| **NEJVYŠŠÍ ŠAJBA**. Hodnost plukovnice především zavazuje. „Někteří muži to řeší nadměru, jiní vůbec. To je vesměs jejich boj,“ usmívá se **Lenka Šmerdová**, sympatická **armádní jednička**.

Foto popis| **MODELKA V TÝMU**. „Nehrajeme si na on a ona, ale na dobrý a ještě lepší. Pomáháme si,“ říká rotmistryně Zuzana Lamačová o mužském týmu, ve kterém pracuje.

Foto popis| PŘÁNÍ **MINISTRA OBRANY. Martin Stropnický** chce mít v **armádě** alespoň jednu **generálku**. Dokdy? Do voleb příštího roku!

Foto popis| markéta kaštánková. „Letos slavím deset let v profesi,“ říká nadšeně.

Foto popis| OPERACE 2012. **Vojenská psycholožka** Markéta Kaštánková (horní řada uprostřed) na misi. „Tady byl zrovna klidnější a vlídnější den,“ přibližuje náladu.

Foto autor| foto: archiv M. kaš tánkové

O autorovij text: Michaela Šmerglová, mailto:smerglova@instinkt-online.cz